I Holbæk har træbådene skabt et stærkt miljø

Af Simon Bordal Hansen

Kører du en tur til Holbæk og søger ned til gammel havn, møder du en skov af smukke træmaster og store, solide fartøjer. På en god dag tæller du 19 fartøjer i det forholdsvis lille bassin. Ude på molen står nogle rødmalede træskure på række. Her holder Holbæk Træskibslaug, en af de drivkræfterne bag det træbådsmirakel, som er ved at tage form omkring Holbæk Havn.

"Det har været et langt sejt træk", siger Knud Jensen, formand for Holbæk Træskibslaug. Kasserer Jan Christensen skænker kaffe til os, det er ganske koldt derude. Her inde i klubhuset på molen prydes væggene af fartøjsbilleder. Det er medlemmernes skibe, og de ligger her i havnen på friplads.

"Jeg tror man kan sige, at det var den økonomiske krise, der reddede os i sidste sekund", siger Jan. For det så nemlig sort ud for træskibsfolkene den gang økonomien buldrede derudaf. Ligesom så mange andre steder i landet ville Holbæks borgmester have smart byggeri på de gamle havnearealer. Ude ved den gamle industrihavn skød de tidstypiske hvide og sorte kantende kasser op, glitrende glas og mageløs udsigt. Tilbage var den virkelig godbid, Holbæk gamle havnemiljø med det lukkede skibsværft, hvor Grønlandskutterne og mangen en skonnert en gang blev bygget. Foran værftet et af de få slæbesteder i denne ende af landet for både små og store fartøjer. Og så selve den gamle havn med en og anden gammel træbåd. Alt det stod for fald, da krisen slog til og stoppede byggeplanerne.

Økonomisk krise og dygtige træsejlere

Omkring 2007 begyndte træbådsfolket at organisere sig og fik gang i en bedre dialog med kommunen. Og i dag kan vi så gøre foreløbig status.

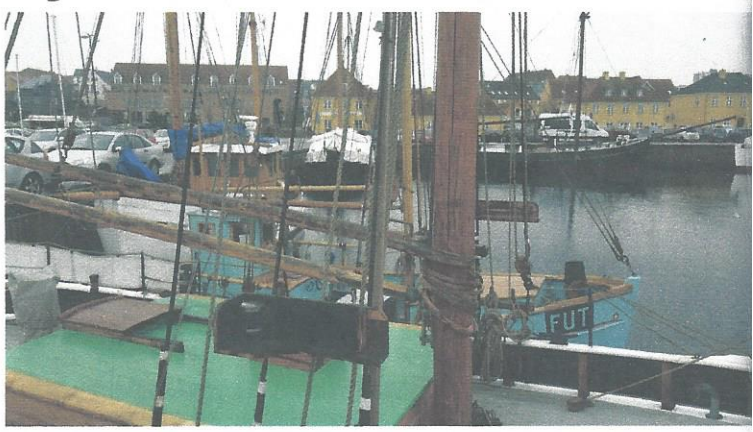

Vinter i træskibsbassinet

Det lykkedes at redde den gamle havn og at få en ordning med fripladser til de bevaringsværdige fartøjer. Slæbestedet, som er hele miljøets rygrad og forudsætning, var faktisk ved at blive skåret op. Skærebrænderne var tændt og i gang på beddingsvognen, da en lynaktion fra træbådfolket fik kommunen på andre tanker. Et slæbested er et enormt aktiv for et træskibsmiljø og de historiske håndværk omkring det. Og ved siden af slæbestedet med det enorme spil står nu det gamle værfts bygninger fint renoverede. God nok ikke fyldt med træbådsaktivitet, men en tidstypisk klatrevæg og et par lækre cafeer er det blevet til – men bygningerne overlevede!

Lystbåde og brugsbåde står sammen

Jan og Knud er helt klar over, at de har gang i noget godt, men også at det er en skrøbelig og vanskelig balancegang mellem svingende politisk interesse og vilje på den ene side, og et historisk bevidst træbådsmiljø som i den grad er økonomisk svagt og trængt, men fuld af idékraft og handling. De er begge inkarnerede TSere, medlemmer af Træskibssammenslutningen. Men

En barkegryde er ved at blive bygget. Her skal der barkes sejl på traditionel vis

samtidig helt åbne over for samarbejde mellem alle, der vil træbåde. Store som små, til lyst eller arbejde. Det mærker man, når Jan viser det nybyggede værksted frem. Her kan træbådsejere leje sig ind for at gennemføre et renoveringsprojekt.

"Det er jo tandlægens gamle båd, Tandra II", siger Jan. Malingen er taget af og flere bord i bunden skiftet, kanohækken strutter. Bygget af Harald Wilumsen i Holbæk 1938 på bestilling af tandlæge Rasmussen, og selveste Georg Berg havde tegnet båden. En gang bygget på denne havn, nu under renovering på sammen havn.

Foran Tandra står den solide Sommerflid, bygget 1915 i Fredrikssund til en fiskerfamilie i Jægerspris. Lystbåd og nyttefartøj side om side. Nu er de frivillige

Den omfattende renovering af Anna Møller er i fuld gang, og publikum kan komme ind i hallen for at se på det spektakulære projekt

Her er riggen til skibet Hjalm, som drives af Norvedstsjælland Produktionsskole. Her er Max, Jacob og Line i gang med stormasten

laug omkring båden ved at skifte træ hist og her. Den solide båndsav og tykkelseshøvlen skal nok komme i arbejde.

Slæbested og barkegryde

Så står vi ude på pladsen ved slæbestedet. En enorm husbåd fra København er trukket op på den solide beddingsvogn. I sidste uge var det færgen Columbus, der stod på vognen og blev gået efter. Den sejler mellem Kulhuse og Sølager ved Lynæs. Ude i havnebassinet ligger et par smukke træjoller. Og nogle skridt længere ude er et par murere i gang med noget, der ved første kik kunne ligne en røgeovn. Men det er det ikke.

"Det skal blive til en barkegryde, hvor vi kan barke sejl på traditionel vis", forklarer Knud. Gryden er et første skridt mod at skabe et kystlivscenter på havnen. Blandt initiativtagerne er rebslager Carsten Hvid, der bor i Holbæk og arbejder på Roskilde Vikingeskibsmuseum.

Og så går vi ud forbi de to store haller på arealet ud mod fjorden. Inde i den første er tre unge mennesker i gang med at skrabe en solid mast fra Holbæk-galeasen Hjalm. Sidste år overtog Nordvestsjællands Produktionsskole driften af Hjalm, og lige nu er det masterne, der gås efter. I hallen står også den linieskønne motorbåd Skum, klar til renovering. Dens flot svungne klædning er en spændende kontrast til de bundsolide master fra Hjalm, og det vi skal ind og se på i hallen ved siden af.

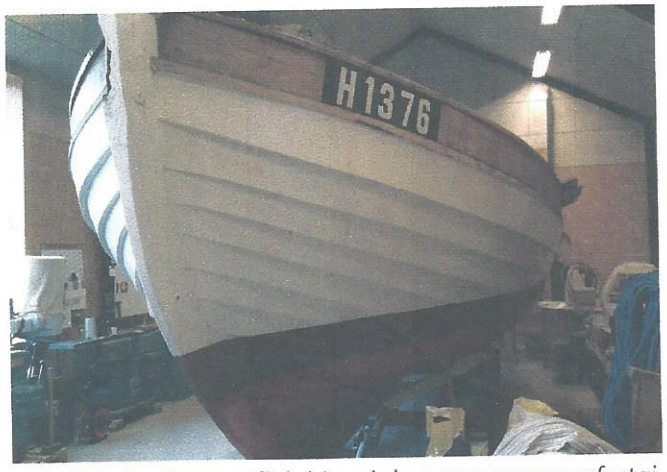

Fiskefartøjet Sommerflid drives i dag som museumsfartøj af et frivilligt laug. Nu har de lejet sig ind på værkstedet til et renoveringsarbejde

Skalaen sprænges

Men der er plads til at gå nok et trin op i skala, for i næste hal venter et helt unikt særsyn. Så stort, at man må op på en udsigtspavillon for at få et overblik. Det er Nationalmuseets galease Anna Møller som er i en mildest talt gennemgribende renovering. Det er ikke tit, man kan se på skibstømrerarbejde af denne karakter. Hallen runger af lyden fra træværktøj og tunge trækøller, der slår. Og duften af egetræ er ikke til at tage fejl af. Emner af krumvokset eg ligger på række og venter på at blive tilpasset.

En stor donation fra A.P Møllerfonden åbnede for renoveringen, og med den kom der gang i et samarbejde med Nationalmuseet. Senest har museet besluttet at flytte en stor del af sin træskibssamling til Holbæk. Valget stod mellem Holbæk og Helsingør. Rygtet vil vide, at Holbæk løb med sejren, fordi kommunen stiller en bådsmand til rådighed for museet. En fast mand, der kan passe på fartøjerne året rundt.

Julelys og lystfartøjer

"Her sker jo rigtig meget", siger Knud og fortæller om et af de mindre tiltag, der gik hen og fik en stor betydning. Noget så banalt som julelys.

"For to år siden fandt vi på at sætte lyskæder på fartøjerne til jul. Det blev et tilløbsstykke og kommunens turistfolk er vilde med det. I år sørger vi også for, at julemanden kommer sejlende. Han tænder så lysene her på havnen og bagefter tænder han juletræet oppe i byen." På den måde er træskibshavnen også blevet et aktiv på den koldeste årstid.

Sandt at sige er der langt ældre lystfartøjer af træ her ved Holbæk gammel havn. Men både Knud og Jan vil hellere end gerne tiltrække flere fra "de fæle", som de siger. Jan inviterer på stående fod lystsejlerne i træbåd til at deltage, når der er træbådsstævne på havnen i august. Sammen kigger vi på et lille areal bag hallen med den enorme Anna Møller.

"Her kunne vi lave et lille videns- og praksiscenter for renovering og vedligehold af ældre lystfartøjer", siger jeg. Og det synes de lyder som en god idé. Det er bare med at finde nogle, der kan forvandle ideen til virkelig, kan jeg godt fornemme på rundvisningen og husker Knuds indledende ord: "Det er et langt sejt træk". Her i Holbæk har træbådsfolket bevist, at det kan betale sig at blive ved med at trække i tovet.

Se mere:

Holbæk Træskibslaug
www.holbæk-træskibslaug.dk

Holbæk Gl. Havns Beddinger
www.holbaekbeddinger.dk

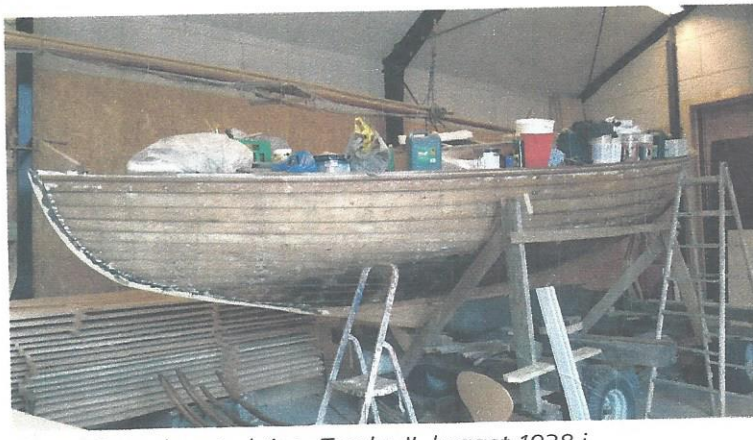

Georg Bergs konstruktion, Tandra II, bygget 1938 i Holbæk under renovering.